

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

LWA.410.3.6.2024

Pani
Alicja Patalan
Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy
Rodzinie w Pułtusk
ul. 3 Maja 20
67-100 Pułtusk

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/061 Przestrzeganie praw mieszkańców domów pomocy społecznej przeznaczonych dla osób dorosłych z niepełnosprawnościami intelektualnymi oraz dla osób przewlekle psychicznie chorych.

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 57 72, F +48 22 444 57 62
lwa@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtusk ¹ , ul. 3 Maja 20, 06-100 Pułtusk.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Alicja Patalan, Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtusk od 1 sierpnia 2023 r., wcześniej Pani Joanna Dorota Sobiecka w okresie od 1 marca 2021 do 31 lipca 2023 r., a do 28 lutego 2021 r. stanowisko Dyrektora PCPR zajmowała Pani Marta Maryla Moroza ² . (akta kontroli tom 1 str. 3-5)
Zakres przedmiotowy kontroli	Nadzór nad działalnością domów pomocy społecznej dla osób dorosłych z niepełnosprawnościami intelektualnymi i dla osób przewlekle psychicznie chorych oraz przestrzeganiem praw ich mieszkańców.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2024 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały związek z przedmiotem kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontroler	Elżbieta Grzędzińska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/43/2024 z 15 marca 2024 r. (akta kontroli tom 1 str.1)

¹ Dalej także: PCPR lub Centrum.

² Dalej: dyrektor PCPR, dyrektor Centrum, dyrektor.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą nadzór, sprawowany w imieniu Starosty Pułtuskiego przez Dyrektora PCPR nad działalnością domów pomocy społecznej⁵ dla osób dorosłych z niepełnosprawnościami intelektualnymi oraz dla osób przewlekłe psychicznie chorych, w tym nad przestrzeganiem praw mieszkańców, był niewystarczający.

W ramach nadzoru pracownicy PCPR corocznie przeprowadzali kontrole w DPS, jednak planowanie i przygotowanie tych kontroli nie zostało poprzedzone udokumentowaną analizą ryzyka wystąpienia nieprawidłowości. Wskutek tego, tylko w jednej kontroli PCPR stwierdził nieprawidłowości, natomiast pozostałe kontrole, zarówno planowe jak i doraźne, nie wykazały nieprawidłowości w obszarach, w których stwierdziła je NIK w kontrolowanych domach pomocy społecznej. Ponadto kontrole PCPR nie uwzględniały istotnych elementów działalności tych domów, m.in. takich jak: likwidacja niepodjętych depozytów pozostawionych przez zmarłych mieszkańców, terminowość wykonywania badań stanu zdrowia psychicznego mieszkańca w zakresie uzasadniającym pobyt w DPS, niezapewnienie obsady dyżurów pielęgniarskich.

W latach 2021-2024 (do 31 maja) do PCPR wpłynęła jedna skarga na funkcjonowanie domu pomocy społecznej, którą prawidłowo rozpatrzono w trybie kontroli doraźnej. Terminowość i realizację wydanych przez PCPR zaleceń pokontrolnych zweryfikowano podczas kontroli planowej, która odbyła się miesiąc po kontroli doraźnej.

PCPR monitorowało wykonanie przez DPS zaleceń pokontrolnych wydanych przez inne organy, m.in. Powiatowego Inspektora Sanitarnego, Dyrektora Centrum Pomocy Rodzinie w Warszawie oraz Wojewodę Mazowieckiego.

Dyrektor PCPR zapewniła kadrze kierowniczej i pracownikom DPS szkolenia w zakresie doskonalenia zawodowego oraz doradztwo metodyczne.

PCPR rzetelnie prowadziło listę oczekujących na umieszczenie w DPS, a w przypadku braku wolnych miejsc informowało o umieszczeniu zainteresowanego na liście oczekujących i przewidywanym czasie oczekiwania. Pracownicy Centrum po otrzymaniu decyzji kierującej⁶ nawiązywali współpracę z ośrodkiem pomocy społecznej, który ją wydał.

Decyzje w sprawie umieszczenia osób w domach pomocy społecznej wydawano na podstawie upoważnienia Starosty pułtuskiego, bez zbędnej zwłoki. Dyrektor PCPR nie miała wpływu na wydłużony czas oczekiwania osób na umieszczenie w DPS.

Stwierdzono natomiast nieprawidłowość polegającą na dopuszczeniu przez PCPR do przekraczania przez DPS limitu liczby mieszkańców, określonego w ich w statutach oraz wynikającego z Rejestru domów pomocy społecznej województwa mazowieckiego. W latach objętych kontrolą limit ten przekroczony był o 1 – 6 osób.

Projekt Strategii rozwiązywania problemów społecznych na lata 2023-2030, opracowany przez PCPR, pomimo powołania Zespołu ds. Opracowania ww. Strategii przez Starostę oraz przeprowadzonych konsultacji społecznych, nie zawierał diagnozy zapotrzebowania na świadczenia w DPS oraz nie określał w jakim zakresie świadczenia oferowane przez domy zaspokajają potrzeby mieszkańców powiatu pułtuskiego. Zaproponowane w projekcie zasady monitorowania nie pozwalały na rozliczenie i ocenę prawidłowości realizacji celów, gdyż przyjęte wskaźniki (np. zatrudnienie specjalistów) odnosiły się do ogółu kadry w jednostkach pomocy

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej także DPS.

⁶ Decyzja wydana przez właściwy organ o skierowaniu do domu pomocy społecznej.

społecznej. Należy jednak zauważyć, że ostateczna decyzja co do kształtu i treści Strategii należała do Rady Powiatu Pułtuskiego.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Nadzór nad działalnością domów pomocy społecznej oraz przestrzeganiem praw ich mieszkańców.

Opis stanu faktycznego

1. PCPR jest samodzielną jednostką organizacyjną powiatu pułtuskiego, nieposiadającą osobowości prawnej, działającą w formie jednostki budżetowej⁷. Centrum funkcjonuje w oparciu o statut⁸ oraz regulamin organizacyjny⁹ i zgodnie z § 4 obu dokumentów realizuje zadania powiatu z zakresu ustawy o pomocy społecznej. W latach 2021-2024 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych w jednostce¹⁰), zadania wynikające z art. 19 pkt 1,10,14,15 i 18 ustawy z dnia 12 marca 2024 r. o pomocy społecznej¹¹ realizowało Centrum, tj.:

- opracowanie i realizację powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej - po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami;
- prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;
- szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;
- doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu;
- sporządzanie oceny w zakresie pomocy społecznej.

Ponadto do zadań Centrum należało:

- prowadzenie spraw związanych z odpłatnością za pobyt w DPS;
- sprawowanie kontroli merytorycznej, wynikającej z obowiązujących przepisów prawa nad DPS, w tym prowadzenie kontroli w tych jednostkach;
- prowadzenie rejestru skarg i wniosków oraz sporządzanie informacji o sposobie ich rozpatrzenia (§ 12 pkt 10 Regulaminu);
- monitoring celów i zadań strategicznych wynikających z działań zawartych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Pułtuskim.

(akta kontroli tom 1 str.14-57)

W uchwale nr XLIV/257/2018 Rady Powiatu z dnia 26 października 2018 r., zmieniającej uchwałę w sprawie utworzenia PCPR i nadania mu Statutu w części II Przedmiot działania, w pkt 6 zapisano m.in.: prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym.

Natomiast w obowiązującym Regulaminie organizacyjnym PCPR w § 3 w pkt 11 określono m.in., że do zadań Dyrektora należy m.in. nadzór nad działalnością domów pomocy społecznej.

(akta kontroli tom 1 str.17, 27)

⁷ Powołane Uchwałą nr IV/13/98 Rady Powiatu z dnia 29 grudnia 1998 r. w sprawie utworzenia Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtuskach i nadania Statutu. Uchwałą nr XLIV/257/2018 Rady Powiatu w Pułtuskach z dnia 26 października 2018 r. zmieniono uchwałę w sprawie utworzenia PCPR w Pułtuskach i nadania mu Statutu.

⁸ Uchwała Nr XLIV/257/2018 z dn. 26 października 2018

⁹ Przyjętym uchwałą nr 415/2021 Zarządu Powiatu Wyszowskiego z dnia 24 lutego 2021 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Organizacyjnego PCPR w Pułtuskach, zmieniony uchwałą nr 609/2022 Zarządu Powiatu w Pułtuskach z dnia 30 marca 2022 r. oraz uchwałą nr 710/2022 Zarządu Powiatu w Pułtuskach z dnia 15 września 2022 r. w sprawie zmian w Regulaminie Organizacyjnym PCPR w Pułtuskach. Dalej również Regulamin.

¹⁰ Tj. do dnia 7 czerwca 2024 r.

¹¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 901, ze zm., dalej także ups.

Dyrektor wyjaśniła, że PCPR prowadzi nadzór nad działalnością domów pomocy społecznej, natomiast nie posiada narzędzi i środków, w szczególności finansowych, na rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej.

(akta kontroli tom 3 str. 173-174)

2. a) W latach objętym kontrolą w powiecie pułuskim obowiązywały dwa dokumenty strategiczne dotyczące rozwiązywania problemów społecznych: Strategia na lata 2015-2022¹² oraz Strategia na lata 2023-2030¹³. Przygotowanie i opracowanie przez PCPR Strategii zostało poprzedzone konsultacjami ze wszystkimi siedmioma gminami powiatu, Powiatowym Urzędem Pracy oraz Powiatowym Zespołem do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności oraz ośrodkami pomocy społecznej. Obie strategie były skorelowane z Powiatowym Programem na rzecz osób niepełnosprawnych w Powiecie Pułuskim na lata 2015-2022 oraz 2023-2030.

(akta kontroli tom 1 str. 102-308)

Wykonanie Strategii na lata 2023-2030 powierzono Zarządowi Powiatu Pułuskiego. Natomiast w uchwale Rady Powiatu nr IV/26/2015 z 12 lutego 2015 r. w sprawie przyjęcia Strategii na lata 2015-2022 nie zamieszczono zapisu dotyczącego podmiotu, któremu powierza się wykonanie ww. uchwały.

(akta kontroli tom 1 str. 102, 268)

Dyrektor wyjaśniła, że nie ma wiedzy dlaczego w uchwale Rady Powiatu nie ma takich zapisów, należy jednak uznać, że była to prawdopodobnie oczywista omyłka pisarska spowodowana błędem pracownika sporządzającego projekt ww. uchwały.

(akta kontroli tom 3 str. 160)

Obie Strategie zawierały elementy określone w art. 16 b ust. 2 ustawy o pomocy społecznej. Diagnozę skonstruowano na podstawie aktualnych problemów społecznych, natomiast najważniejsze kwestie społeczne zweryfikowano na podstawie analizy SWOT. W Strategii zawarto również informacje o celach strategicznych i kierunkach działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych w poszczególnych obszarach, a także określono ramy finansowe oraz sposób monitoringu.

(akta kontroli tom 1 str. 103-255, 268-308)

W dokumencie strategicznym na lata 2015-2022 zawarto zapisy, które odnosiły się do zagadnień związanych z opieką nad mieszkańcami DPS oraz rozwoju bazy, infrastruktury i otoczenia tych domów. W 2015 r. na terenie Powiatu funkcjonował dom pomocy społecznej dla osób przewlekle chorych psychicznie (DPS w Obrytem) oraz dom pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie (DPS w Ołdakach). W Strategii na lata 2015-2022 wykazano, że liczba mieszkańców w obu domach na przestrzeni czterech lat sukcesywnie rosła. W 2011 r. liczba mieszkańców w DPS w Obrytem wynosiła 273 osoby, a w roku 2014 – 294. W DPS w Ołdakach liczba mieszkańców w 2011 r. wynosiła 109, a w 2014 r. 120 osób. W związku z niewystarczającą liczbą miejsc w ww. DPS, w Strategii na lata 2015-2022 wskazano, jako jeden z kierunków działania, utworzenie domu pomocy społecznej dla

¹² Dokument p.n. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2015-2022, przyjęty Uchwałą nr IV/26/2015 Rady Powiatu w Pułusku z dn. 12 lutego 2015 r. Dalej, Strategia na lata 2015-2022.

¹³ Dokument p.n. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2023-2030, przyjęty Uchwałą nr L/299/2023 Rady Powiatu w Pułusku z dn. 22 lutego 2023 r. Dalej, Strategia na lata 2023-2030.

osób przewlekłe psychicznie chorych. Cel ten został zrealizowany w 2016 r.¹⁴ i wg. stanu na 31 grudnia 2016 w DPS w Pułtuskum umieszczono 32 osoby.

Jako zadania strategiczne mające na celu *Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych* przyjęto m.in. zwiększenie udziału mieszkańców DPS w wydarzeniach kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych oraz zakup środków transportu do przewozu mieszkańców.

W 2019 r. w ramach realizacji zadania pn. likwidacja barier transportowych zakupiono trzy samochody przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych, w tym na wózkach inwalidzkich, dla każdego DPS. Ponadto w 2021 r. zakupiono dziewięciomiejscowy mikrobus, przystosowany do przewozu osób niepełnosprawnych dla DPS w Pułtusku.

W celu strategicznym *Doskonalenie systemu funkcjonowania pomocy społecznej* zauważono konieczność podnoszenia kwalifikacji osób zatrudnionych w domach pomocy społecznej oraz nieadekwatną do potrzeb mieszkańców liczbę specjalistycznej kadry (psychologów) do pracy z osobami niepełnosprawnymi.

(akta kontroli tom 1 str.103-255, 393-404)

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2023-2030 zawierała pojedyncze zapisy odnoszące się do zagadnień związanych z opieką nad mieszkańcami DPS. W dokonanej diagnozie jako zagrożenia hamujące działania na rzecz społeczności lokalnej wymieniono m.in. niewystarczającą liczbę specjalistów (psychologów) oraz ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów. Jednakże ww. Strategia nie zawierała wszystkich wymogów określonych ustawą o pomocy społecznej, co szerzej opisano w sekcji *stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli tom 1 str. 269-307)

Dyrektor PCPR w Pułtusku corocznie raportował efekty wdrażania Strategii w formie sprawozdania, które było przedkładane Radzie Powiatu. Sprawozdanie składało się z części opisowej oraz tabel monitoringu, gdzie odnotowywano wskaźniki osiągniętych celów.

(akta kontroli tom 1 str. 309-403)

b) Na zbadanej próbie siedmiu decyzji o umieszczeniu w DPS ustalono, że:

- pięć decyzji wydano na podstawie postanowienia sądu o umieszczeniu w DPS, a dwie na wniosek osoby ubiegającej się o umieszczenie;
- decyzje wydała Dyrektor PCPR na podstawie upoważnienia Starosty Pułtuskiego;
- decyzje były zgodne z postanowieniem sądu¹⁵;
- pięć decyzji wydano w terminie 1-3 dni od daty wpływu postanowienia sądu i/lub decyzji kierującej z ośrodka pomocy społecznej¹⁶;
- w dwóch przypadkach (przed wydaniem decyzji) PCPR wystosował pisma informujące o braku wolnych miejsc w domu pomocy społecznej. W ww. pisma zawierały również informacje o przewidywanym czasie oczekiwania (3 miesiące) oraz umieszczeniu na liście oczekujących (pozycja 3 i 11). Decyzje zaś zostały wydane po upływie 23 oraz 60 dni od daty wpływu pism kierujących.

(akta kontroli tom 2 str. 1-4)

¹⁴ Decyzja nr 2256/2016 Wojewody Mazowieckiego z dn. 19 października 2016 r. zezwalająca -na prowadzenie Domu Pomocy Społecznej w Pułtusku dla osób przewlekłe psychicznie chorych.

¹⁵ Trzy postanowienia sądu o umieszczeniu na czas nieokreślony, dwa postanowienia o umieszczeniu bez zgody na czas trwania postępowania, w tym jedno w trybie pilnym i natychmiastowym.

¹⁶ Decyzja umieszczeniowa PCPR nr 169/2023 z dn.26.10.2023 r., wpływ postanowienia sądu do PCPR 25.10.2023 r. (termin oczekiwania na wydanie decyzji – 1 dzień), decyzja umieszczeniowa PCPR nr 195/2021 z dn. 02.12.2021 r., wpływ postanowienia sądu do PCPR 01.12.2021 r (termin oczekiwania na wydanie decyzji – 1 dzień), decyzja umieszczeniowa PCPR nr 196/2021 z dn. 03.12.2021 r., wpływ decyzji kierującej ops do PCPR 01.12.2021 r. (termin oczekiwania na wydanie decyzji – 2 dni, decyzja umieszczeniowa PCPR nr 170/2022 z dn. 06.10.2022 r., wpływ postanowienia sądu do PCPR 03.10.2022 r. (termin oczekiwania na wydanie decyzji – 3 dni), decyzja umieszczeniowa PCPR nr 161/2021 z dn. 10.09.2021 r., wpływ postanowienia sądu do PCPR 09.10.2021 r. (termin oczekiwania na wydanie decyzji – 1 dzień).

c) W latach 2021-2024 (do 25 marca) dla pracowników domów pomocy społecznej z terenu powiatu przeprowadzono łącznie 58 szkoleń, w których brało udział 1077 pracowników (w 2021 r. – 17 szkoleń dla 176 pracowników, w 2022 r. – 14 szkoleń, dla 1309 pracowników, w 2023 r. – 14 szkoleń dla 278 pracowników, a w 2024 r. (do 25 marca) przeprowadzono 12 szkoleń, w których brało udział 422 pracowników. Szkolenia dotyczyły m.in. tematów: prawa mieszkańca oraz poszanowanie praw mieszkańca w kontekście postaw etycznych, kierunki prowadzonej terapii oraz metody pracy z mieszkańcami, pierwsza pomoc przedmedyczna, choroby otępienne – praca z seniorem, zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom oraz procedura zgłaszania nieprawidłowości, rejestr zdarzeń nadzwyczajnych, ustawa o ochronie danych osobowych/RODO, skuteczne techniki komunikacji interpersonalnej, majątek mieszkańca DPS oraz zmiany w prawie w zakresie pomocy społecznej.

(akta kontroli tom 2 str. 23-46)

d) W latach objętych kontrolą prowadzono doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu. Dyrektor PCPR wyjaśniła, że zarówno dyrektor jak i pracownicy Centrum, posiadający stosowną wiedzę merytoryczną w zakresie dotyczącym konkretnej sprawy, udzielali doradztwa metodycznego drogą telefoniczną lub bezpośrednio w siedzibie PCPR. W ramach doradztwa metodycznego skierowanego do kadry pomocy społecznej wsparcie udzielane jest w obszarze m.in.: bieżącej współpracy z jednostkami pomocy społecznej, wspomaganie w rozwiązywaniu problemów merytorycznych oraz podejmowania działań innowacyjnych i wspierania inicjatyw. W szczególności poruszane i omawiane były m.in. sprawy dotyczące: dbałości o stałe podnoszenie jakości zapewnianych warunków bytowych mieszkańcom, działalności zespołów terapeutyczno-opiekuńczych, opracowywania indywidualnych planów wsparcia mieszkańców, współpracy z ośrodkami pomocy społecznej, orzeczeń o niepełnosprawności, możliwości występowania o dofinansowanie ze środków PFRON przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych oraz udziału w turnusach rehabilitacyjnych, a także doradztwa w zakresie zasad i procedur obowiązujących w placówkach, w tym w szczególności w okresie obowiązywania stanu epidemii oraz zagrożenia epidemicznego w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2.

W ramach doradztwa metodycznego dla kadr jednostek pomocy społecznej, w związku z sytuacją mającą miejsce pod koniec 2023 r. w DPS w Pułtusk, tj. nagraniu mieszkanki podczas czynności higienicznych, Dyrektor PCPR zorganizowała spotkanie¹⁷ z kierownikami jednostek nadzorowanych przez Centrum. Podczas spotkania zobowiązała dyrektorów placówek do wzmożenia nadzoru nad personelem, ustalenia reguł wewnętrznych dotyczących korzystania przez pracowników z telefonów komórkowych a także poinformowała o możliwości skorzystania z dodatkowych szkoleń prowadzonych przez psychologa.

(akta kontroli tom 2 str. 47-48, tom 3 str. 155-157)

e) Dyrektor PCPR, zgodnie z art. 16a ups, co roku do 30 kwietnia przygotowywała i przedkładała Radzie Powiatu ocenę zasobów pomocy społecznej¹⁸. Dokumenty odnosiły się do wyszczególnionych w art. 16a ust. 2 ups zasobów (w szczególności infrastruktury, kadry, organizacji pozarządowych i nakładów finansowych na zadania pomocy społecznej) i, zgodnie z wymogami określonymi w ust. 3 ww. artykułu, obejmowały osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy .

(akta kontroli tom 2 str. 50, 52, 54)

¹⁷ Spotkanie z dn. 15 grudnia 2023 r.

¹⁸ Odpowiednio: 28 kwietnia 2021 r., 29 kwietnia 2022 r., 28 kwietnia 2023 r. oraz 30 kwietnia 2024 r.

Rada Powiatu, na podstawie art. 12 pkt 11 z dn. 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym oraz art. 16a ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, podejmowała uchwały w sprawie przyjęcia oceny zasobów pomocy społecznej¹⁹.

(akta kontroli tom 2 str. 49, 51, 53)

3. W badanym okresie w powiecie pułtuskim funkcjonowały trzy domy pomocy społecznej przeznaczone dla osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi oraz dla osób przewlekle chorych psychicznie²⁰. W latach 2020-2024 (20 marca) liczba miejsc w DPS wynosiła ogółem 504.²¹

W DPS w Obrytem liczba miejsc wynosiła – 290. Wg stanu na 31 grudnia każdego badanego roku w DPS przebywało: 296 mieszkańców (2020 r.), 294 mieszkańców (2021 r.), 296 mieszkańców (2022 r.) oraz 286 mieszkańców (2023 r.). Wg stanu na 20 marca 2024 r. w DPS w Obrytem zamieszkiwało 289 osób.

W DPS w Pułtusk liczba miejsc wynosiła – 96. Wg stanu na 31 grudnia każdego roku przebywało: 89 mieszkańców (2020 r.), 102 mieszkańców (2021 r.) oraz po 100 mieszkańców w 2022 r. i 2023 r. Na dzień 20 marca 2024 r. w DPS w Pułtusk mieszkało 97 osób.

W DPS w Oldakach liczba miejsc dla mieszkańców wynosiła 118. Wg stanu na 31 grudnia: w 2020 r. w DPS mieszkało 117 osób, w 2021 r. oraz 2022 r. po 122 osoby, w 2023 r. przebywało 117 mieszkańców. Na dzień 20 marca 2024 r. stan mieszkańców wynosił 116 osób.

(akta kontroli tom 2 str. 55-57)

W dniu 16 maja 2023 r. Wydział Polityki Społecznej Urzędu Wojewódzkiego²² w Warszawie wystosował pismo do Starosty Pułtuskiego z prośbą o wyjaśnienia dotyczące przekroczenia limitu miejsc we wszystkich trzech DPS funkcjonujących na terenie powiatu, określonego w Rejestrze domów pomocy społecznej województwa mazowieckiego.

1 czerwca 2023 r. zostały przesłane do MUW wyjaśnienia, podpisane przez ówczesną Dyrektora PCPR z upoważnienia Starosty. W wyjaśnieniach tych podano min., że zwiększona liczba mieszkańców przyjętych do wszystkich domów ponad wyrażoną w pozwoleniu wojewody wynikała z faktu, że część mieszkańców nie przebywała w DPS, bo odbywała leczenie w szpitalach psychiatrycznych lub onkologicznych. Kilka osób złożyło wnioski o zmianę postanowienia sądu i możliwość opuszczenia domu, a rozstrzygnięcie spraw mogło nastąpić w każdej chwili. Ponadto osoby umieszczane ponad limit miejsc w większości posiadały postanowienie sądu lub były to osoby, których nagła sytuacja życiowa, zdrowotna i społeczna zmusiła do ubiegania się o natychmiastową pomoc poprzez zapewnienie opieki w placówce.

7 lipca 2023 r. Wojewoda Mazowiecki zwrócił się do Starosty o nieumieszczanie w DPS funkcjonujących na terenie powiatu osób ponad limit miejsc określony w Rejestrze domów pomocy społecznej województwa mazowieckiego.

(akta kontroli tom 2 str. 58-66)

Wskaźnik zaspokojenia potrzeb miejsc w trzech domach pomocy społecznej²³ wyniósł: na koniec 2020 r. – 1, na koniec 2021 r. – 0,95, na koniec 2022 r. – 0,94,

¹⁹ Uchwały Rady Powiatu w Pułtusk nr XXIX/182/2021 z dn. 30 czerwca 2021 r., nr XLII/249/2022 z dn. 25 maja 2022 r., nr LIII/316/2023 z dn. 24 maja 2023 r.

²⁰ DPS w Obrytem dla 290 osób przewlekle chorych psychicznie, DPS w Pułtusk dla 96 osób przewlekle chorych psychicznie oraz DPS w Oldakach dla 118 osób niepełnosprawnych intelektualnie oraz przewlekle psychicznie chorych.

²¹ Zgodnie z zezwoleniem Wojewody Mazowieckiego w latach objętych kontrolą liczba miejsc w poszczególnych DPS wynosiła: DPS w Obrytem – 290, DPS w Obrytem 96 oraz w DPS w Oldakach 118.

²² Dalej także MUW.

²³ Iloraz liczby miejsc w DPS dzielony przez sumę liczby oczekujących i liczbę mieszkańców.

na koniec 2023 r. – 0,96, a na koniec 2023 r. oraz na dzień 20 marca 2024 r. – 0,98, z czego:

- w DPS w Obrytem odpowiednio: 0,96, 0,97, 0,96, 0,99 oraz 0,96;
- w DPS w Pułtuskach odpowiednio: 1,4, 0,91, 0,92, 0,91 oraz 0,99;
- w DPS w Ołdakach odpowiednio: 1, 0,96, 0,95, oraz 0,98 na koniec 2023 oraz na 20 marca 2024 r.

W przypadku braku wolnych miejsc w DPS, PCPR prawidłowo prowadziło listę oczekujących na przyjęcie.

Wg stanu na 31 grudnia badanych lat w DPS w Obrytem umieszczono:

- w 2020 r. – 29 osób, a liczba oczekujących wynosiła 6 osób,
- w 2021 r. – 24 osoby, a 6 osób oczekiwało na umieszczenie,
- w 2022 r. – 30 osób, a liczba oczekujących wynosiła 7 osób,
- w 2023 r. – 24 osoby, a liczba oczekujących wynosiła 8 osób.

Wg stanu na 20 marca 2024 r. – umieszczonych w danym roku zostało 7 osób, a liczba oczekujących wynosiła 12 osób.

W DPS w Pułtuskach wg stanu na 31 grudnia każdego badanego roku umieszczono:

- w 2020 r. – 9 osób, a liczba oczekujących wg. listy wynosiła 3 osoby,
- w 2021 r. – 21 osób, a na umieszczenie oczekiwały 3 osoby,
- w 2022 r. – 10 osób, a liczba oczekujących wynosiła 4 osoby,
- w 2023 r. – 2 osoby, a liczba oczekujących w 2023 r. wynosiła 5 osób.

Wg stanu na 20 marca 2024 r. – w 2024 r. nikt nie został umieszczony w DPS, a liczba oczekujących od początku roku wynosiła 5 osób.

Wg stanu na 31 stycznia w DPS w Ołdakach w kolejnych latach umieszczono:

- w 2020 r. – 4 osoby, a na liście oczekujących była 1 osoba,
- w 2021 r. – 13 osób, a na umieszczenie oczekiwała 1 osoba,
- w 2022 r. – 7 osób, a liczba oczekujących wynosiła 2 osoby,
- w 2023 r. – 7 osób, a liczba oczekujących na koniec roku wynosiła 4 osoby.

Wg stanu na 20 marca 2024 r. w DPS w Ołdakach w 2024 r. zostały umieszczone 2 osoby, a na umieszczenie oczekiwało 5 osób.

(akta kontroli tom 2 str. 57)

28 października 2016 r. zawarto porozumienie²⁴, na czas nieokreślony pomiędzy Miastem Stołecznym Warszawą, a Powiatem Pułuskim w sprawie powierzenia Powiatowi świadczenia usług w zakresie całodobowej opieki dla osób przewlekle psychicznie chorych, skierowanych przez m.st. Warszawę do domu Pomocy Społecznej w Pułtuskach. Na mocy tego porozumienia Powiat zobowiązał się do przeznaczenia 87 miejsc całodobowej opieki dla osób psychicznie chorych skierowanych przez m.st. Warszawę.

(akta kontroli tom 2 str. 292-293)

W latach objętych kontrolą minimalny okres oczekiwania na przyjęcie do DPS²⁵ wynosił: w 2020 r. jeden dzień, w 2021 r. sześć dni w 2022 r. – trzy dni, a w 2023 r. – dwa dni. Natomiast maksymalny okres oczekiwania wynosił: w 2020 r. – 1 480 dni, w 2021 r. – 105 dni, w 2022 r. – 151 dni, a w 2023 r. 75 dni.

Spośród 189 osób umieszczonych w domach pomocy społecznej w latach 2020-2024 (do 20 marca) sześć osób zostało przyjętych do DPS po upływie 30 dni od daty wpływu wniosku lub postanowienia sądu²⁶. We wszystkich przypadkach przyczyną był brak wolnych miejsc w domach pomocy. Za każdym razem PCPR wystosowało pismo informujące o braku wolnych miejsc i umieszczeniu na liście oczekujących.

²⁴ Nr PS/B/VI/3/8/330/2016.

²⁵ Liczony od daty wpływu dokumentów do PCPR

²⁶ Termin oczekiwania wynosił: 1480, 120, 105, 151, 64 i 75 dni.

Spośród ww. sześciu osób, trzy zostały przyjęte do DPS również po terminie powyżej 30 dni²⁷ od daty wydania decyzji o umieszczeniu przez Starostę Pułtuskiego. Przyczynami były zdarzenia losowe, tj. pobyt ww. osób w szpitalach psychiatrycznych lub w zakładzie opiekuńczo-leczniczym.

Najdłużej oczekujący został przyjęty po 1480 dniach od daty doręczenia postanowienia sądu do PCPR²⁸ oraz 1393 dniach po wydaniu decyzji o umieszczeniu²⁹. Z dokumentacji posiadanej przez PCPR wynika, że na tak długie wykonanie postanowienia sądu o umieszczeniu bez zgody (ze wskazaniem DPS), złożyło się w tamtym czasie: brak wolnych miejsc w DPS w Obrytem, ograniczenia dotyczące przyjmowania nowych mieszkańców w związku z COVID-19, brak możliwości ustalenia miejsca pobytu oraz złożony przez syna do sądu wnioszek o odstąpienie od wykonania postanowienia oraz oświadczenie o podjęciu się opieki nad ojcem. Jednakże w związku ze złożeniem przez ww. syna do sądu kolejnego oświadczenia o pogorszeniu się stanu zdrowia ojca i konieczności specjalistycznej całodobowej opieki oraz braku możliwości jej sprawowania, pod koniec grudnia 2023 r. sąd wydał postanowienie o zatrzymaniu i doprowadzeniu go do domu opieki w Obrytem. Postanowienie sądu (tj. przyjęcie do DPS w Obrytem) zostało wykonane 4 stycznia 2024 r.

(akta kontroli tom 2 str. 67-69)

Jak wynika z wyjaśnień Dyrektor PCPR, nie wystąpiły przypadki kierowania zainteresowanych do DPS na terenie innych powiatów. Przed wydaniem decyzji o umieszczeniu osoby w domu pomocy społecznej, pracownik PCPR nawiązuje współpracę z pracownikiem ośrodka pomocy społecznej w celu ustalenia faktycznej sytuacji osoby kierowanej, tj. ewentualnego pobytu w ZOL lub innej placówce. W wypadkach wynikających ze zdarzeń losowych (§ 9 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 23 sierpnia 2012 r. w sprawie domów pomocy społecznej³⁰) lub postanowienia sądu, skierowanie i umieszczenie w domu może nastąpić poza kolejnością oraz bez przedłożenia dokumentów.

(akta kontroli tom 3 str. 160-163)

4. Zasady i tryb rozpatrywania i załatwiania skarg i wniosków określała Instrukcja w sprawie organizacji przyjmowania, rejestrowania i rozpatrywania skarg i wniosków. Zgodnie z jej zapisami merytoryczne rozpatrywanie skarg i wniosków należało do Dyrektora PCPR. Przyjęcia w sprawach skarg i wniosków odbywały się codziennie, po uprzednim umówieniu telefonicznym.

(akta kontroli tom 2 str. 294-297)

PCPR prowadził rejestr skarg i wniosków w formie papierowej oraz elektronicznej. Zawierał on: datę wpływu, imię i nazwisko osoby składającej skargę/wniosek bądź nazwę podmiotu, adres składającego skargę/wniosek, przedmiot skargi, datę zlecenia załatwienia, wskazanie osoby przygotowującej projekt odpowiedzi, termin załatwienia, sposób załatwienia, datę wysłania zawiadomienia, określenie osoby/podmiotu, który został zawiadomiony.

PCPR składał do Starostwa Powiatowego coroczne sprawozdanie w formie zestawienia o sposobie załatwienia skarg i wniosków.

(akta kontroli tom 2 str. 70-75)

W latach 2021-2024 (do 20 kwietnia) do PCPR wpłynęła jedna skarga na funkcjonowanie domów pomocy społecznej z terenu powiatu pułtuskiego. 13 grudnia 2023 r. drogą mailową wpłynęła anonimowa skarga informująca o zamieszczeniu na

²⁷ Termin oczekiwania wynosił: 1393, 57, 65 dni.

²⁸ 16.12.2019 – postanowienie sądu z dn. 16 grudnia 2019 r., które wpłynęło do PCPR 13 stycznia 2020 r.

²⁹ Decyzja Starosty z dn. 12 marca 2020 r. Wcześniej PCPR wystosował pismo informujące o braku wolnych miejsc (16 stycznia 2020 r.)

³⁰ Dz. U. z 2018 r. poz. 734, ze zm.

jednym z portali społecznościowych nagrania przedstawiającego starszą osobę pod prysznicem podczas czynności higienicznych. Z treści skargi wynikało, że nagrania dokonały dwie pracownice będące opiekunkami w DPS w Pułtusk. Do wiadomości załączono zrzuty ekranu. Po otrzymaniu tej informacji, Starosta zarządził natychmiastowe przeprowadzenie kontroli doraźnej, podczas której sprawdzano poziom świadczonych usług na rzecz mieszkańców. Kontrola odbyła się następnego dnia, tj. 14 grudnia 2023 r., co zostało opisane poniżej.

(akta kontroli tom 2 str. 298-299)

W latach objętych kontrolą Dyrektor PCPR corocznie przedstawiała do zatwierdzenia³¹ Staroście Pułtuskowskiemu plan kontroli w nadzorowanych jednostkach pomocy społecznej. W każdym roku zaplanowano po jednej kontroli merytorycznej okresowej w każdym z domów pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu. Celem tych kontroli było sprawdzenie przestrzegania prawidłowości realizacji zadań i funkcjonowania DPS.

W planie kontroli corocznie zapisywano, iż przedmiotem kontroli było sprawdzenie prawidłowości wypełniania zadań na rzecz mieszkańców, w tym uwarunkowania ogólne, wewnętrzne regulacje organizacyjno-prawne, kadra i jej kwalifikacje, formy aktywizacji oraz organizacja czasu wolnego mieszkańców, poziom zaspokojenia potrzeb bytowych mieszkańców, poziom świadczenia usług oraz dokumentacja mieszkańca.

PCPR nie przedstawił dokumentacji potwierdzającej przeprowadzanie analizy ryzyka wystąpienia nieprawidłowości w domach pomocy społecznej przed sporządzeniem planu kontroli.

(akta kontroli tom 2 str. 84-105)

W latach 2021-2023 w trzech domach pomocy społecznej przeprowadzono ogółem 18 jednodniowych kontroli, z czego dziewięć kontroli okresowych (w każdym roku jedna) oraz dziewięć kontroli doraźnych.

W 2022 r. kontrole doraźne (po dwie w każdym DPS) prowadzone były w związku z pismami Minister Rodziny i Polityki Społecznej³² i Wojewody Mazowieckiego³³, skierowanymi do prowadzących domy pomocy społecznej. Oba pisma zalecały wzmoczenie nadzoru oraz przeprowadzenie kontroli doraźnych w zakresie prawidłowości świadczenia usług i przestrzegania praw mieszkańców (pismo Minister) oraz zapewnienia bezpiecznego przechowywania środków pieniężnych i przedmiotów wartościowych (pismo Wojewody).

W 2023 r. przeprowadzono trzy kontrole doraźne, w związku z incydentem jaki miał miejsce w DPS w Pułtusk.

W skład zespołów kontrolnych na ogół wchodziły trzy osoby³⁴: Dyrektor PCPR³⁵ oraz pracownicy socjalni PCPR³⁶. Z każdej kontroli sporządzano protokół kontroli, który podpisywali członkowie zespołu kontrolnego oraz dyrektor DPS.

W 17 kontrolach (jak wynika z protokołów kontroli) nie stwierdzono nieprawidłowości w kontrolowanych domach pomocy społecznej, nie sporządzono wystąpień i nie zapisano żadnych zaleceń pokontrolnych.

W treści protokołu kontroli z 28-29 stycznia 2021 r., 26 maja 2022 r., 27 marca 2023 r. z DPS w Ołdakach, a także z 25 maja 2021 r. i 15 kwietnia 2022 r. z DPS w Obyrtym

³¹ Pisma: nr PCPR.OA.0812.1.2021 z dn. 11 stycznia 2021 r., nr OA.0812.1.2022 z dn. 2 marca 2022 r., OA.0812.1.2023 z dn. 22 lutego 2023 r., OA.0812.1.2024 z dn. 4 stycznia 2024 r.

³² Pismo nr. DPS-V.070.239.2022.DW, z dn. 14 czerwca 2022 r.

³³ Pismo nr WPS-II.9421.1.95.2022.MM, z dn. 20 września 2022 r.

³⁴ Jedynie w trzech przypadkach zespół był dwuosobowy.

³⁵ Posiadający upoważnienie Starosty Pułtuskiego

³⁶ Posiadający upoważnienie Dyrektora Byli to albo pracownicy socjalni

zamieszczono informację o potrzebie zatrudnienia w ww. domach dodatkowych osób na stanowiskach: pielęgniarki, psychologa i pracowników socjalnych. Jednakże nie sformułowano żadnych zaleceń pokontrolnych.

(akta kontroli tom 2 str. 76-83, 111- 293)

Dyrektor PCPR wyjaśniła, że problem dotyczący niewystarczającej liczby psychiatrów i psychologów w domach pomocy społecznej polega na braku dyspozycyjnych specjalistów, którzy chcieliby podjąć dodatkową pracę w DPS. W kwestii pozyskania lekarzy psychiatrów prowadzono rozeznanie wśród zatrudnionych w innych placówkach. Natomiast w kwestii związanej z zatrudnieniem psychologów, PCPR podjęło rozmowy z psychologami zatrudnionymi w Powiatowym Zespole ds. Orzekania o Niepełnosprawności w sprawie ewentualnego ich dodatkowego zatrudnienia w domach pomocy społecznej. Żadnych rezultatów nie przyniosły też starania pozyskania kadry psychologów z uczelni wyższych, w których dokonano rozeznania w tym zakresie. Nikt też nie zgłosił się do pracy, chociaż w siedzibie PCPR oraz w Powiatowym Urzędzie Pracy były stosowne ogłoszenia. Przyczyną małego zainteresowania pracą w domach pomocy społecznej na stanowisku pracowników socjalnych jest kwestia niskich stawek płac. W przypadku pielęgniarek, potencjalne kandydatki nie były zainteresowane pracą, gdyż są zatrudnione w innych placówkach i nie dysponują czasem.

(akta kontroli tom 3 str. 160-162)

W protokole kontroli z 11 maja 2023 r. DPS w Obrytem zwrócono uwagę na brak zapisów, na podstawie których funkcjonuje komisja, potwierdzająca realizację zakupów robionych na rzecz mieszkańca z depozytów pieniężnych oraz brak informacji, dotyczącej sposobu potwierdzania przez mieszkańca otrzymania zakupów. Jednakże nie sformułowano żadnych zaleceń pokontrolnych.

(akta kontroli tom 2 str. 278-279)

14 grudnia 2023 r. Starosta wydał polecenie przeprowadzenia kontroli doraźnej w DPS Pułtusk w związku z anonimową skargą dotyczącą upublicznienia w mediach społecznościowych wizerunku mieszkanki domu podczas czynności higienicznych. Kontrola została przeprowadzona tego samego dnia, tj. 14 grudnia 2023 r. przez zespół kontrolny w składzie: Dyrektor PCPR, kierownik Działu Pomocy Społecznej PCPR oraz starszy pracownik socjalny PCPR. Przedmiotem kontroli było poddanie świadczeniu usług na rzecz mieszkańców, w tym przestrzeganie praw mieszkańców oraz szkolenia kadry. W protokole kontroli zapisano, że przeprowadzono wizję lokalną domu oraz odbyto rozmowę wyjaśniającą z dyrektorem, pracownikami i 30 mieszkańcami DPS. Przeanalizowano teczki osobowe pracowników odpowiedzialnych za dokonanie nagrania. W trakcie kontroli nie stwierdzono aby personel niewłaściwie odnosił się do mieszkańców, a mieszkańcy, z którymi rozmawiano, nie zgłaszali uwag do sprawowanej przez pracowników opieki. Na podstawie dokumentów personalnych stwierdzono, że pracownice posiadały kilkuletni staż pracy w DPS oraz odbywały regularne szkolenia m.in. w zakresie przestrzegania praw mieszkańców. W aktach ww. pracownic znajdowały się m.in. certyfikaty potwierdzające odbycie 25 września 2023 r, prowadzonego przez firmę zewnętrzną, szkolenia pn. Prawa mieszkańców, kierunki terapii, dokumentowanie zajęć rehabilitacji społecznej w domach pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Ponadto w protokole kontroli zapisano, że Dyrektor podjęła decyzję o rozwiązaniu z pracownicami umów o pracę ze skutkiem natychmiastowym oraz złożeniu zawiadomienia na Policję. Poszkodowana mieszkanka została objęta wsparciem psychologicznym.

W dniu 27 grudnia PCPR sporządziło wystąpienie pokontrolne, w którym zawarto następujące zalecenia pokontrolne:

- udokumentowanie czynności podjętych w stosunku do ww. pracowników;
- udokumentowanie działań podjętych wobec innych pracowników DPS w celu utrwalenia wiedzy na temat praw i bezpieczeństwa mieszkańców (szkolenia);
- wzmoczenie nadzoru nad pracą personelu zatrudnionego w DPS, również w godzinach nocnych;
- ustalenie reguł korzystania przez pracowników z telefonów komórkowych i innych urządzeń na terenie DPS.

Termin wykonania zaleceń pokontrolnych określono do 31 stycznia 2024 r.

W dniu 31 stycznia 2024 r. PCPR przeprowadził kontrolę, podczas której sprawdzono wykonanie przez dyrektora DPS zaleceń pokontrolnych. Z ustaleń zapisanych w protokole kontroli, wynika, że dyrektor domu pomocy społecznej :

- dokonał zwolnień dyscyplinarnych pracowników odpowiedzialnych za nagranie starszej osoby;
- zorganizował 19 i 21 grudnia 2023 r. zewnętrzne szkolenia dla pracowników na temat praw i bezpieczeństwa mieszkańców oraz odpowiedzialności etycznej pracowników;
- przeprowadził pomiędzy 15 grudnia 2023 r., a 28 stycznia 2024 r. łącznie 17 doraźnych, niezapowiedzianych kontroli wykonywania obowiązków służbowych przez pracowników podczas dyżurów nocnych, sobotnich, niedzielnych i świątecznych;
- zorganizował 29 grudnia 2023 r. szkolenie dla pracowników z zakresu ochrony danych osobowych;
- wprowadził zmiany w Regulaminie Pracy domu dotyczące zasad korzystania przez pracowników z telefonów komórkowych.

Ponadto w protokole kontroli zapisano, że dyrektor objął indywidualnym wsparciem psychologicznym pokrzywdzoną mieszkankę.

W związku z wyżej opisaną anonimową skargą przeprowadzono również kontrole doraźne w dwóch pozostałych domach opieki: w Obrytem³⁷ i Ołdakach³⁸, podczas których nie stwierdzono nieprawidłowości.

PCPR nie obejmował kontrolami wszystkich istotnych obszarów funkcjonowania DS.

(akta kontroli tom 2 str. 76,186-204, 285-291, 298-299)

W latach 2022-2024 poza ww. kontrolami przeprowadzonymi przez pracowników PCPR, w domach pomocy społecznej przeprowadzone zostały kontrole zewnętrzne: w DPS w Pułtusk - 11 kontroli³⁹, w DPS w Obrytem - 7 kontroli oraz w DPS Ołdakach - 12 kontroli.

Podmiotami przeprowadzającymi kontrole w domach opieki były: Sąd Rejonowy w Pułtusk, Powiatowy Inspektor Sanitarny w Pułtusk, Warszawskie Centrum Pomocy Rodzinie, Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej w Warszawie, Mazowiecki Urząd Wojewódzki – Wydział Polityki Społecznej, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej oraz Wydział Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Pułtusk.

Sąd Rejonowy w Pułtusk, w latach objętych kontrolą, corocznie przeprowadzał jedną kontrolę w każdym domu pomocy społecznej⁴⁰. Jedynie w 2023 r. Sąd przeprowadził dodatkową kontrolę w DPS w Pułtusk⁴¹ w związku ze złożonym na policję zawiadomieniem o nagraniu mieszkanki domu opieki podczas czynności

³⁷ 18 grudnia 2023 r.

³⁸ 21 grudnia 2023 r.

³⁹ Jedną w 2021 r., cztery w 2022 r. oraz sześć w 2023 r.,

⁴⁰ W DPS w Pułtusk odbyły się: 20 maja 2021 r., 13 maja 2022 r., 15 maja 2023 oraz 20 grudnia 2020 r. W DPS Obrytem w dniach: 20 maja 2021 r., 06 maja 2022 r. 09 maja 2023 r. W DPS Obrytem: 20 maja 2021, 11 maja 2021 r. oraz 12 maja 2023 r.

⁴¹ 20 grudnia 2023 r.

higienicznych. Zrealizowane przez Sąd kontrole dotyczyły m.in.: prawidłowości prowadzenia dokumentacji stanowiącej podstawę przyjęcia do domu pomocy społecznej i przebywania w tych podmiotach osób z zaburzeniami psychicznymi; prawidłowości prowadzenia dokumentacji medycznej dotyczącej zastosowania przymusu bezpośredniego oraz stosowania świadczeń zdrowotnych stwarzających podwyższone ryzyko dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Ponadto przedmiotem kontroli Sądu była prawidłowość i terminowość załatwiania skarg i wniosków oraz wykonywania zaleceń pokontrolnych organów kontrolnych. W wyniku przeprowadzonych ww. kontroli Sąd nie formułował zaleceń pokontrolnych.

Powiatowy Inspektor Sanitarny przeprowadził w każdym z DPS po dwie kontrole w 2022 i 2023 r. w związku ze zwiększoną na terenie kraju liczbą zachorowań wywołanych przez bakterię Legionella. Zalecenia pokontrolne wydane przez Inspektora Sanitarnego dotyczyły m.in.: badania próbek wody, doprowadzenia jakości wody ciepłej z instalacji do wymaganych standardów, dokonania przeglądu technicznego sieci oraz podwyższenia temperatury wody do wartości co najmniej 60°C. Zalecenia zostały wykonane, o czym w terminie został poinformowany SANEPID.

W latach 2021-2024 Wydział Rodziny i Polityki Społecznej Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego przeprowadził po jednej kontroli w: DPS w Pułtusku⁴², DPS w Ołdakach⁴³ oraz DPS w Obrytem⁴⁴. W wystąpieniach pokontrolnych, sporządzonych po ww. kontrolach, MUW ocenił pozytywnie wszystkie trzy domy pomocy społecznej, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości. Zalecenia pokontrolne dotyczyły m.in.: nieprzyjmowania do DPS osób powyżej limitu określonego w Rejestrze domów pomocy społecznej województwa mazowieckiego, umożliwienia dostępności przycisku systemu przyzywowo-alarmowego wszystkim mieszkańcom leżącym i wymagającym pomocy personelu przy poruszaniu się (dot. DPS w Obrytem), zawierania w Indywidualnym Planie Wsparcia⁴⁵ mieszkańca jednolitego zapisu programowego, wymiaru czasu zajęć rehabilitacji społecznej, zagwarantowania mieszkańcom większego wymiaru usług świadczonych przez psychologa. Zalecenia zostały wykonane.

Warszawskie Centrum Pomocy Rodzinie przeprowadziło w 2023 r.⁴⁶ kontrolę w DPS w Pułtusku. Zalecenia pokontrolne dotyczyły m.in. poprawienia dostępności mieszkańców do systemu przyzywowo-alarmowego, terminowego sporządzania IPW mieszkańca oraz ich aktualizacji, wyeliminowania sytuacji, w których mieszkańcy składają oświadczenia wzajemnie się wykluczające (oświadczenie mieszkańca o rezygnacji z oferowanych przez DPS bezpiecznych form przechowywania środków finansowych i przedmiotów wartościowych z jednoczesną prośbą o prowadzenie rachunku depozytowego). Zalecenia zostały wykonane, o czym w terminie zostało poinformowane Warszawskie CPR.

(akta kontroli tom 3 str. 1-151)

Ponadto w domach pomocy społecznej prowadzony był audyt wewnętrzny przez Inspektora danych osobowych, który stwierdził nieliczne uchybienia i niezgodności procesu przetwarzania danych osobowych z przepisami o ich ochronie oraz z dobrymi praktykami.

Audyt wewnętrzny przeprowadzony przez Starostwo Powiatu obejmował m.in. ocenę: prawidłowości ustalania kosztów utrzymania mieszkańca DPS, prawidłowości rozliczania wpływów z odpłatności za pobyt mieszkańca, w szczególności

⁴² 15 grudnia 2023 r.,

⁴³ 30 października-30 listopada 2023 r. (na terenie DPS w dniach 15-17 oraz 23-24 listopada 2023 r.)

⁴⁴ 10 października-10 listopada 2022 r.

⁴⁵ Dalej także IPW.

⁴⁶ W dniach 16-17 lutego 2023 r., dalej także Warszawskie CPR

zachowanie wymogu zapewnienia pensjonariuszom 30% dochodu do ich całkowitej dyspozycji, regulacji wewnętrznych definiujących zasady przechowywania środków pieniężnych mieszkańców oraz prawidłowości rozporządzania dochodami pensjonariuszy. Ww. audyt wystawił DPS ocenę pozytywną i nie wystosował zaleceń.
(akta kontroli tom 3 str. 20-22)

Zgodnie z przepisami art. 55c ups z dnia 12 marca 2004 r., DPS funkcjonujące na terenie powiatu pułtuskiego, z dniem 1 stycznia 2024 r. wprowadziły rejestr zdarzeń nadzwyczajnych. Z informacji przekazanych przez DPS w I kwartale 2024 r. w ww. rejestrze nie odnotowano zdarzeń nadzwyczajnych.

(akta kontroli tom 3 str. 152-154)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Opracowana przez PCPR i przyjęta przez Radę Powiatu Strategia rozwiązywania problemów społecznych na lata 2023-2030 w zakresie zagadnień związanych z opieką nad mieszkańcami domów pomocy społecznej była niezgodna z wymogami art. 16b ust. 2 ups, gdyż nie zawierała diagnozy zapotrzebowania na świadczenia w DPS oraz nie określała w jakim zakresie świadczenia oferowane przez domy zaspokajają zapotrzebowanie mieszkańców powiatu pułtuskiego. Przyjęte wskaźniki corocznego monitorowania wykonania ww. Strategii takie jak podnoszenie kwalifikacji kadry i wzrost zatrudnienia odnosiły się do ogółu kadry zatrudnionej w jednostkach pomocy społecznej na terenie powiatu pułtuskiego, a nie tylko w domach pomocy społecznej.

(akta kontroli tom 3 str. 31-41)

Dyrektor wyjaśniła, że ww. Strategia była opracowywana przez zespół osób, które analizowały potrzeby ludności powiatu, projekt został również poddany konsultacjom społecznym, które nie wykazały konieczności jej zmian lub doprecyzowania. Obecnie, jako dyrektor, zatrudniony od sierpnia 2023 r., dostrzegam potrzebę poszerzenia Strategii Rozwiązania Problemów Społecznych na lata 2023-2030, w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnościami, umieszczonych w domach opieki na terenie powiatu pułtuskiego. W związku z faktem, że funkcjonujące na terenie powiatu domy pomocy społecznej są zapełnione, systematycznie wzrasta liczba osób oczekujących oraz liczba osób zagrożonych umieszczeniem w DPS, planujemy rozszerzyć infrastrukturę powiatu poprzez utworzenie kolejnego domu pomocy społecznej.

Biorąc pod uwagę planowane działania, dostrzegam potrzebę uzupełnienia i uszczegółowienia zapisów Strategii.

(akta kontroli tom 3 str. 160-162)

2. Liczba mieszkańców przebywających w trzech domach pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu wg stanu na 31 grudnia 2021-2023 oraz 20 marca 2024 r. przekraczała limit miejsc określony w statutach tych domów oraz zezwoleniach na prowadzenie DPS wydanych przez Wojewodę Mazowieckiego.

W DPS w Obrytem w latach 2020-2022 przekroczone ww. limit kolejno o 6, 4 oraz 6 osób. W DPS w Pułtusku w latach 2021-2024 (do 20 marca) o 6, 4, 4 oraz 1 osobę, a w DPS w Ołdakach w latach 2021-2022 przekroczone limit w każdym roku o 4 osoby.

(akta kontroli tom 3 str. 31-41)

Dyrektor wyjaśniła, że decyzje o umieszczeniu w DPS, wydawane przez Starostę nie wskazują terminu umieszczenia osoby w domu opieki. Zapis w dokumencie informuje, że o terminie przyjęcia powiadamia dyrektor DPS. W związku z powyższym, jeśli dyrektor domu, uzna, że istnieje możliwość przyjęcia kolejnej osoby, powiadamia w formie zaproszenia osobę zainteresowaną lub jej opiekuna prawnego, bądź też ośrodek pomocy społecznej. Umieszczanie osób ponad limit miejsc wskazanych w statucie i zezwoleniu wojewody wynikało z faktu pobytu niektórych mieszkańców domu na leczeniu w szpitalach⁴⁷, zakładach opiekuńczo-leczniczych lub innych domach opieki (mieszkańcy oczekiwali na zmianę postanowienia sądu).

Dyrektor dodała, że od końca 2023 r. nie wydawano decyzji o umieszczeniu osób powyżej limitu miejsc w danym DPS. A na dzień 20 marca 2024 r. jedynie w domu pomocy społecznej w Pułtusku jest umieszczona jedna osoba ponad limit miejsc.

(akta kontroli tom 3 str. 168-169)

3. Proces planowania kontroli w PCPR na lata 2021-2024 nie był poprzedzony analizą ryzyka wystąpienia nieprawidłowości. Nie dokumentowano identyfikowania ryzyk, analizowania przyczyn ich wystąpienia, ani ustalenia działań wobec ryzyk zidentyfikowanych, co było niezgodne ze standardami kontroli zarządczej zawartymi w komunikacie nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r.⁴⁸ w zakresie zarządzania ryzykiem.

Nierzetelne planowanie kontroli skutkowało tym, że pracownicy PCPR nie objęli kontrolami istotnych elementów działalności domów pomocy społecznej, m.in. terminowości wykonywania badań stanu zdrowia psychicznego mieszkańców w zakresie uzasadniającym pobyt w DPS, obsady dyżurów pielęgniarских, procedury podawania leków i zasad dokumentowania jej przez pielęgniarki czy dokumentowania zmian pościeli i ręczników oraz likwidacji depozytów po zmarłych mieszkańcach.

Dyrektor PCPR wyjaśniła, że podczas jednodniowych kontroli trudno sprawdzić zagadnienia dotyczące wszystkich aspektów funkcjonowania domu pomocy społecznej oraz przestrzegania praw mieszkańców. Przygotowując projekt planu kontroli brano pod uwagę wcześniejsze kontrole przeprowadzone przez Sąd, Wojewodę czy Warszawskie Centrum Pomocy Rodzinie i w przypadku, gdy podmioty te nie stwierdziły nieprawidłowości, PCPR nie obejmował badaniami kontrolnymi tych obszarów. Przygotowując plan kontroli PCPR, podczas spotkań nieformalnego zespołu, omawiano propozycje obszaru kontroli w domach pomocy społecznej. Również wówczas starano się oszacować ryzyko występowania nieprawidłowości.

(akta kontroli tom 3 str. 173-174)

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Podjęcie działań w celu uzupełnienia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2023-2030 o rzetelną diagnozę sytuacji społecznej i prognozy zmian zapotrzebowania i zaspokajania potrzeb mieszkańców powiatu pułtuskiego na świadczenia w domach pomocy społecznej oraz określenie precyzyjnych celów oraz

⁴⁷ M.in. onkologicznych, psychiatrycznych.

⁴⁸ Dz. Urz. MF Nr 15 z 2009 r. poz. 84.

powiązanych z nimi kierunków działań i rzetelnych wskaźników, które pozwolą monitorować postęp w jej realizacji.

2. Nieumieszczanie w domach pomocy społecznej osób ponad limit miejsc określony w statucie DPS oraz w Rejestrze Domów Pomocy Społecznej Województwa Mazowieckiego, prowadzonego przez Wojewodę.

3. Przeprowadzanie rzetelnej analizy ryzyka na etapie opracowywania planu kontroli, z uwzględnieniem obszarów nieobjętych dotychczas kontrolą oraz wszystkich sygnałów o potencjalnych nieprawidłowościach w celu zapewnienia rzetelnego nadzoru nad działalnością domów pomocy społecznej.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań. W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 13 czerwca 2024 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie

Kontroler
Elżbieta Grzędzińska
Główny specjalista kontroli
państwowej

Dyrektor
z up.
p.o. Wicedyrektora
Wiesława Bronisz

-//-

.....
podpis

-//-

.....
podpis